

forsøker å fremme en langsiktig plan for å bedre tilgangen på helsearbeidere. Tiltak for å bedre arbeidsforhold, bedre utdanningen og øke utdanningskapasitet og investeringene innen helsesektoren blir fremhevet som særlig viktige faktorer. Flere av disse tankene har vært fremmet tidligere. Nytt i boken er poengteringen av at det trengs et internasjonalt samarbeid for også å begrense flukten av arbeidskraft fra de fattige til de rike land. Slike tiltak kan imidlertid bli vanskelig å gjennomføre i en verden som i økende grad preges av globalisering med fri flyt av kapital og arbeidskraft.

Bernt Lindtjøm

Senter for internasjonal helse
Det medisinske fakultet
Universitetet i Bergen

Klinisk respirasjonsfysiologi

James Martin, Joanne Shannon,
Qutayba Hamid

Physiological basis of respiratory disease

793 s, tab, ill. London: BC Decker, 2005.

Pris USD 159

ISBN 1-55009-236-7

Meakins Christie Laboratories ved McGill University i Montreal er blant de best renommerte respirasjonsfysiologiske forskningsmiljøene i den vestlige verden. Her er bidrag fra 112 forskere, enkelte verdenskjente, samlet med intensjonen å belyse klinisk relevant respirasjonsfysiologi og patofysiologi som «enhver lungelege burde være kjent med», som det står i forordet. Nær 800 sider fordelt på 67 kapitler i åtte seksjoner indikerer at listen er lagt høyt. Snarere enn en innføring fra A til Å er dette en antologi der forfatterne presenterer oversikter innen eget interesseområde. Dette er bokens styrke og minus på en gang. Den går tungt inn i en rekke emner – eksempelvis 13 sider om «oxygen regulation of vasomotor tone» og fungerer derfor ypperlig som dybdelitteratur. Enkel lærebok i respirasjonsfysiologi er den ikke.

Alle emner innen klassisk respirasjonsfysiologi er omtalt, som mekanikk, ventilasjon, gassveksling, respirasjonsmuskulatur, respirasjonskontroll og arbeidsfysiologi. Det er på disse områder Meakins Christie laboratoriene har gjort seg mest bemerket. Flere kapitler har matematiske utlegninger som krever betydelig innsats fra leserens side. Boken er spesielt sterk på respirasjonsmuskulatur. Sammenheng struktur/funksjon er ypperlig behandlet for lungefibrose, astma og kronisk obstruktiv lungesykdom. Øvre luftveiers fysiologi og patofysiologi er godt omtalt.

En større seksjon omhandler luftveier og forsvarsmekanismer. Her kobles molekylær- og cellebiologi mot lungefunksjon og viser hvordan forskningen de senere år har skiftet fokus. Eksempelvis finnes egne

kapitler om genetikk ved lungesykdommer, cytokiner og glatt muskulatur, nitrogenoksid, nevrohumoral kontroll av luftveiene og epitelfunksjon ved lungeskade.

Siste seksjon omhandler ulike sider ved klinisk respirasjonsfysiologi. Her fokuseres på lungefunksjonsundersøkelser, alders- og kjønnsbestemt variasjon, men ulike emner som f.eks. vurdering av syre-base-balanse, trykkmåling i oesophagus, diafragmarespons og lungevolumentreduserende kirurgi er også omtalt. Spesielt godt er kapitlet om hvorledes spirometri kan forutsi arbeidsbegrensning ved kronisk obstruktiv lungesykdom.

Forskere fra Meakins Christie var tidlig ute med å vektlegge skade av mindre luftveier ved røyking. Dette blir belyst fra flere vinkler gjennom hele boken og bidrar til å klargjøre skillet mellom astma og kronisk obstruktiv lungesykdom.

Boken er heller sparsomt illustrert. Bildene er gode, men i svart-hvitt. Figurer og tabeller er enkle og lette å forstå. Med boken følger en CD-ROM som ifølge omtalen inneholder hele teksten og «full-color images». Dette er feil, også her er bildene i svart-hvitt.

Rikelig med referanser er oppgitt etter hvert kapittel. 16 sider indeks og egen søkemotor i dataversjonen fungerer greit.

Konklusjon blir at dette ikke er noen lærebok, men et nøkternt illustrert skattkammer for spesielt interesserte.

Petter Giæver

Lungemedisinsk avdeling
Rikshospitalet

Rikelig om flerlinger

Issac Blickstein, Louis G. Keith, red.

Multiple pregnancy

Epidemiology, gestation and perinatal outcome.

2. utg. 943 s, ill. London: Taylor & Francis, 2005.

Pris GBP 75

ISBN 1-84214-239-9

De siste 20 år har man sett en epidemilignende økning i forekomsten av flerlinger i de industrialiserte land. I Norge økte hyppigheten fra 1/102 i årene 1981–83 til 1/53 i 2001–02, viser tallene fra Medisinsk fødselsregister. Det vil si at i 1981 ble det født 479 tvillingpar i Norge, 21 år senere mer enn det dobbelte, 1 065. For trillinger var det årlige gjennomsnittet i slutten av 1950-årene seks, og så sent som i 1982–84 sju. Så kom stigningen: I 1989–91 var det årlig gjennomsnittlig 24 trillingfødsler, de siste årene igjen under 20.

En del av forklaringen er velkjent, assistert befruktning i ordets vide betydning.

Men også eldre fødealder spiller stor rolle. I tillegg er det faktorer vi ikke kjenner; ikke all nedgangen i årene omkring 1970 lot seg forklare av lavere fødealder og paritet.

Dette er en del av baketeppet for den økende interessen for flerlinger. En annen er at tvillingfødselen fremdeles er en betydelig obstetrisk utfordring, der erfaring og håndlag er viktig. Dertil kommer utviklingen av ultralydteknologien med muligheten for å diagnostisere tidlig og dels behandle det sjeldne, men for sykkelighet og dødelighet viktige tvilling-tvilling-transfusjonssyndromet. Ultralyd kan dessuten, utført ved 11.–12. svangerskapsuke, påvise de monokoriale placentaer med stor sensitivitet og således bidra til mer rasjonell svangerskapskontroll.

Parallelt med økningen i antall flerlinger er det skjedd en voldsom utvidelse av antall sider i standardverkene. MacGillivray og medarbeideres klassiker fra 1975 var på 238 sider (1). Førsteutgaven av herværende bok, som kom i 1995, var på 700 sider, mens denne annenutgaven er på nærmere 1 000 sider.

Boken har fått en flott internasjonal mottakelse, og det er lett å slutte seg til godordene. Den gir informasjon og viten om epidemiologi, biologi, ultralydteknikker, svangerskapet, fødselen og forløsningsteknikker. Ikke nok med det, det er kapitler om barsel, barna, barndommen, familien, økonomi, etikk og jus. Kort sagt, alt. Eller nesten alt.

Det er en bok til å slå opp i, en bok til å lese enkeltkapitler i, men ikke en bok å lese. Det som er bokens styrke, blir dermed dens svakhet. Foruten hovedredaktørene finner man som kapitelforfattere mange av de internasjonale kapasiteter på forskjellige aspekter: Bryan, Campbell, Derom, Evans, Fisk, Rydhström, Taylor etc. samt mange flere. Med 161 (!) bidragsytere er man sikret stor viten og bredde, men også unødvendige gjentakelser og ujevn kvalitet.

Det man nå kunne ønske seg, er ikke en enda tykkere og mer faktafylt tredjeutgave, men en med en tilsvarende viten og økonomi i språkføringen som MacGillivray og medarbeidere hadde i 1975. Også de ville nok i dag være avhengige av flere medforfattere, men på under 500 sider måtte det kunne la seg gjøre å formidle det vi i dag har av tro og viten om et av naturens spennende påfunn: mer enn ett barn av gangen.

Innvendingene til tross, den bør anskaffes av sykehusbibliotekene. Den er dagens beste bud på en sammenfatning.

Per E. Børdahl

Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssjukehus

Litteratur

1. MacGillivray I, Nylander PP, Corney G, red. Human multiple reproduction. London: Saunders, 1975.